

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за бакалаврською програмою Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

на тему: **«Доходи місцевих бюджетів: оптимізація та резерви зростання»**

Виконавець:

студент 41 групи ФФБС

Єлісеєв Дмитро Андрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Кир'язова Тетяна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Економічний і соціальний розвиток країни значною мірою залежить від розвитку її територій і ступеня самостійності місцевої влади. Фінансовою основою органів місцевого самоврядування та розвитку територіальних громад є місцеві бюджети. Доходи місцевих бюджетів дають можливість органам місцевого самоврядування забезпечувати належне виконання покладених на них завдань та функцій, підвищувати їх роль та ефективність функціонування. Недостатність стабільних і в необхідній кількості доходів до місцевих бюджетів призводить до зменшення рівня фінансової автономії та фінансової незалежності, а також суттєво обмежує здатність місцевої влади впливати на розвиток підконтрольних регіонів. Тому своєї актуальності в сучасних умовах набуває проблематика формування доходів місцевих бюджетів та управління фінансовими ресурсами, як основних важелів в сфері діяльності органів місцевої влади.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є визначення векторів удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в сучасних умовах.

Відповідно до поставленої мети були визначені наступні завдання:

- розкрити економічну сутність та значення доходів місцевих бюджетів;
- визначити склад, класифікацію та принципи формування дохідної частини місцевих бюджетів;
- дослідити формування доходів місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації;
- проаналізувати тенденції формування дохідної частини місцевих бюджетів України за 2018 – 2022 роки;
- проаналізувати тенденції формування дохідної частини бюджету Одеської міської територіальної громади за 2018 – 2022 роки;
- визначити вплив міжбюджетних трансфертів на формування дохідної частини місцевих бюджетів;
- дослідити зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів та можливості його застосування у вітчизняну практику;

- запропонувати напрями оптимізації та резерви зростання доходів місцевих бюджетів.

Об'єктом дослідження є процес формування дохідної частини місцевих бюджетів.

Предметом дослідження є економічні відносини між фізичними та юридичними особами та державою, що виникають у процесі формування доходів місцевих бюджетів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань використовувалися наступні методи: економічного аналізу, синтезу, порівняння, аналогії, наукової абстракції, історичного, табличного, класифікації, спостереження, групування, узагальнення та прогнозування.

Інформаційна база дослідження. Використано праці вітчизняних та зарубіжних науковців, інтернет-ресурси Міністерства фінансів України, сайту Одеської міської територіальної громади, зарубіжні інтернет-ресурси, які узагальнюють інформацію щодо формування дохідної частини місцевих бюджетів зарубіжних країн.

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи викладені в науковій праці “Актуальні проблеми формування доходів місцевих бюджетів”.

Структура роботи. Дипломна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи викладено на 83 сторінках, що містить 22 рисунка та 18 таблиць. Додатки на 3 сторінках. Список використаних джерел налічує 56 найменувань на 5 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІТ РОБОТИ

У першому розділі «**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ**» розглядається економічна сутність та значення місцевих бюджетів. Досліджено склад, класифікація та принципи формування дохідної частини місцевих бюджетів. Розглянуто формування доходів місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації.

У другому розділі «**МОНІТОРИНГ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ЗА 2018-2022 РОКИ**» проаналізовано тенденції формування дохідної частини місцевих бюджетів України за 2018 – 2022 роки. Проаналізовано тенденції формування дохідної частини бюджету Одеської міської територіальної громади. Проаналізовано вплив міжбюджетних трансфертів на формування дохідної частини місцевих бюджетів.

У третьому розділі «**ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**» проведено дослідження зарубіжного досвіду формування доходів місцевих бюджетів та можливості його застосування у вітчизняну практику. Розроблені напрями оптимізації та резерви зростання доходів місцевих бюджетів.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі розкрито питання доходів місцевих бюджетів, оптимізації формування та резервів зростання, визначено основні теоретичні засади формування доходів місцевих бюджетів, проведено моніторинг дохідної частини місцевих бюджетів України за 2018 – 2022 роки, досліджено вектори удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в сучасних умовах. Дослідження теоретичних і практичних основ доходів місцевих бюджетів дозволило зробити такі висновки:

1. Розкрито економічну сутність та значення доходів місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджетів визначено як певні економічні відносини, які виникають між усіма учасниками бюджетного процесу під час наповнення місцевого бюджету. Економічний характер місцевих бюджетів виявляється в їх призначенні, яке розкривається через такі функції як перерозподільна, регуляторна, соціальна, стимулююча, контролююча та інвестиційна.

2. Охарактеризовано склад, класифікацію та принципи формування дохідної частини місцевих бюджетів. Доходи бюджетів ОМС утворюються за рахунок збільшення власних і основних (державних) активів, а також трансфертів, дотацій і позик на фінансування соціально-культурних потреб органів місцевого самоврядування, які водночас управляють бюджетні асигнування адміністративно-територіальних одиниць, що відповідають окремим територіальним одиницям.

3. Досліджено формування доходів місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. В умовах децентралізації основним завданням місцевих органів влади є забезпечення необхідними фінансовими ресурсами для виконання покладених на них завдань і функцій. Тому з початку реформи децентралізації було застосовано розподіл деяких видів податкових надходжень місцевих бюджетів між рівнями бюджетної системи України в умовах бюджетної децентралізації.

4. Проаналізовано тенденції формування дохідної частини місцевих бюджетів України за 2018-2022 роки. Доходи місцевих бюджетів умовно поділяються на власні (ті, які можуть «заробляти» ОМС) і трансфертні (ті, що безповоротно перераховуються з державного бюджету до місцевих бюджетів). Визначено, що найбільшу частку займають саме податкові надходження, а саме ПДФО, частка якого збільшується, так як збільшується база оподаткування – доходи фізичних осіб (заробітна плата).

5. Проаналізовано тенденції формування дохідної частини бюджету міста Одеси за 2018 – 2022 роки. Провівши аналіз бюджету Одеської міської територіальної громади за 2018-2022 роки можемо зробити висновки, що протягом аналізованого періоду відбувалося перевиконання бюджету за доходами. Найбільшу частку в структурі доходів займаються саме податкові надходження (середнє значення – 62,78%).

6. Розглянуто вплив міжбюджетних трансфертів на формування дохідної частини місцевих бюджетів. Поступово щорічно місцеві бюджети переходять до повної децентралізації, розмежовуючи послуги, які забезпечуються за рахунок держави, а які – за рахунок коштів органів місцевого самоврядування. Досліджено, що частка

міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів зменшується, що вказує на збільшення їх самостійності.

7. Досліджено зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів та можливості його застосування у вітчизняну практику. Досліджено такі країни як Франція, Швеція, Польща та Латвія. У кожній країні свої особливості формування доходів місцевих бюджетів, і тому необхідно аналізувати особливості бюджетної системи для залучення зарубіжного досвіду.

8. Охарактеризовано напрями оптимізації та резерви зростання доходів місцевих бюджетів. На сучасному етапі місцева влада, зацікавлена у розвитку своєї місцевої влади, може знайти резерви для збільшення дохідної частки міських бюджетів та використати всі можливості, які надає реформа децентралізації.

Таким чином, місцеві бюджети є важливим елементом бюджетних доходів. На сьогоднішній день є важливим питанням щодо підвищення рівня самостійності місцевих бюджетів за рахунок збільшення власних доходів та зниження залежності від міжбюджетних трансфертів.

АНОТАЦІЯ

Єлісеєв Д. А. «Доходи місцевих бюджетів: оптимізація та резерви зростання».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності

«07072 Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні засади формування доходів місцевих бюджетів. Розкрито економічну сутність та значення доходів місцевих бюджетів. Визначено склад, класифікацію та принципи формування дохідної частини місцевих бюджетів, а також досліджено формування доходів місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації.

Здійснено моніторинг дохідної частини місцевих бюджетів України за 2018-2022 роки. Було проаналізовано тенденції формування дохідної частини місцевих бюджетів України за 2018 – 2022 роки, тенденції формування дохідної частини бюджету Одеської міської територіальної громади за 2018 – 2022 роки, а також визначено вплив міжбюджетних трансфертів на формування дохідної частини місцевих бюджетів.

На основі проведеного аналізу визначено вектори удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в сучасних умовах. Досліджено зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів та можливості його застосування у вітчизняну практику та запропоновано напрями оптимізації та резерви зростання доходів місцевих бюджетів.

Ключові слова: місцеві бюджети, децентралізація, доходи місцевих бюджетів, бюджетна система, міжбюджетні трансферти.

ANNOTATION

Yeliseiev D.A. "Revenues of local budgets: optimization and growth reserves"

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty «07072 Finance, banking and insurance»

(code and name of the specialty)

for the educational program « Finance, financial management and insurance ». –

(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2023.

The paper examines the theoretical principles of local budget revenue generation. The economic essence and significance of local budget revenues are revealed. The composition, classification and principles of the formation of the revenue part of local budgets were determined, and the formation of local budget revenues in the conditions of financial decentralization was investigated.

Monitoring of the revenue part of local budgets of Ukraine for 2018-2022 was carried out. The trends in the formation of the revenue part of the local budgets of Ukraine for 2018-2022, the trends in the formation of the revenue part of the budget of the Odessa city-territorial community for 2018-2022 were analyzed, and the influence of inter-budgetary transfers on the formation of the revenue part of local budgets was determined.

On the basis of the conducted analysis, the vectors of improving the formation of local budget revenues in modern conditions have been determined. The foreign experience of the formation of local budget revenues and the possibility of its application in domestic practice were studied, and optimization directions and reserves for the growth of local budget revenues were proposed.

Key words: local budgets, decentralization, revenues of local budgets, budget system, inter-budgetary transfers.